СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 206. — Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 5. вересня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 206. — Jersey City, N. J., Wednesday, September 5, 1923. — THREE CENTS

ВСІ МАЙНЕРИ ВИЙШЛИ НА СТРАЙК ЯК ОДИН

ГАРИСБУРГ, Па., 1. вересня. — В усіх копалнях твердого вугля настав повний застій праці. Донесення з усіх копалень доказують, що майнери твердого вугля вийшли на страйк до одного. На страйку находяться тепер отже до 158,000 майнерів.

Остало в майнах всего 4,000 робітників, які мають удержувати копалні перед заливом води та тим подібним знищеннем. Лишилися вони в копалнях, очевидно, за згодою майнерської юнії.

КОНФЕРЕНЦІЇ ВЕДУТЬСЯ ДАЛІ

ГАРИСБУРГ, Па., 2. вересня. — Конференції межи представниками властителів копалень твердого вугля та представниками майнерської юнії в справі полагоди майнерського страйку ведуться далі, але ще не довели до ніякого висліду, хоч Пиншо, губернатор стейту Пенсилвенії, вдоволений з їх перебігу.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПІДДЕРЖУЄ СТРАЙК МАЙНЕРІВ

ВАШІНГТОН, 2. вересня. — Самуель Гомперс, голова Американської Федерації Праці, вислав іменем сеї організації телеграму до Джана Луиса, голови майнерської юнії, повідомляючи його, що Американська Федерація Праці, буде піддержувати страйк майнерів твердого вугля, всею моральною та матеріальною силою, що її стоїть до розпорядимости.

МАЙНЕРИ МЯГКОГО ВУГЛЯ ЗА ПОМІЧНИМ СТРАЙКОМ

НАКСИВИЛ, Тенесі, 2. вересня. — Майнери других вуглевих піль не перестають говорити про потребу викликання страйку для симпатії з майнерами твердого вугля.

Ось так, приміром, 18,000 майнерів з копалень в стейтах Кентакі та Тенесі натискають на свої юнії, щоби викликати тепер страйк, бо сю хвилю вважають за відповідну для вимушення на властителях признання своєї юнії.

ПЛЯН ЗАБОРОНИ СТРАЙКІВ

САФЕРН, Ню Йорк, 3. вересня. — Др. Копленд, бувший комішенер здоровля міста Ню Йорку, а тепер сенатор до конгресу, заявив публично, що він виготовляє начерк закона, забороняючого страйки в углевим промислі, який він думає внести на найблизшім засіданню конгресу.

План його має полягати на примушуванню майнерської юнії та властителів копалень вугля вести зі собою переговори в усіх спірних питаннях.

СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ КОНГРЕСМЕН НА КОНФЕРЕНЦІЇ З ПРЕЗИДЕНТОМ

ВАШІНГТОН, 1. вересня. — Соціялістичний конгресмен Віктор Бергер, котрий заступає в палаті послів один округ Висконсина, повернувши недавно з Европи, відбув довшу конференцію з президентом Кулиджом.

На конференції говорили про положенне в Европі, помилуванне політичних вязнів та вуглеву ситуацію.

Коли розмова зійшла на прогибіцію, Бергер мав заявити президентови, що він не вважає питання прогибіції пекучим питанием американської політики, бо на його думку нема ніякого способу зараз змінити сей закон. Найблизчий конгрес буде мати богато занадто пильних справ до полагодження, щоби думати про прогибіцію. Мимо сього Бергер не признає себе прогибіціоністом: він вважає себе „мокрим", ба навіть мав сказати авторови прогибіційного закона Волстедови, що ціла біда з його законом така, що він замкнув в Америці 8 великих броварів, а отворив 80,000 малих.

ЗА ЗАМКНЕННЕМ ІМІГРАЦІЇ НА 5 ЛІТ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 2. вересня. — Американізаційний Комітет Американського Легіону виступив з проектом законної заборони іміграції з Европи на цілих пять літ.

СВЯТОЧНИЙ ВІДКЛИК МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ

ІНДІЯНОПОЛИС, 2. вересня. — Майнерська юнія вислала до американських робітників заяву з приводу урядового „свята праці", в котрій говориться, що в послідніх році зорганізовані робітники показали підприємцям, що робітнича організація є твердо основаною, якої ніхто не сміє ігнорувати. Американські зорганізовані робітники переконали вже американську публичну опінію, що одиноким способом для удержання мира в фабриках та майнах є поводитися справедливо з робітниками.

ТИСЯЧІ ІМІГРАНТІВ ПРИЇХАЛИ ЗА СКОРО

НЮ ЙОРК, 2. вересня. — На кількох кораблях, що їхали з незвичайною скоростю, щоби першими висадити свій ладунок іміґрантів на американську сушу, мусіло ждати на морю, поки не почнеться новий пірвік для іміграційної квоти.

НОВОЧАСНА ЛОВЛЯ

НЮ ЙОРК, 3. вересня. — Прогибіційні урядники піймали на морю дві скорі лодки з ладунком горівки вартости 50,000 долярів. Заким їх спіймали, треба було за ними гнатися 10 миль.

АМЕРИКА НА ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ ЯПАНСЬКОГО ЗЕМЛЕТРУСУ

ВАШІНГТОН, 3. вересня. — Президент Кулидж видав нині через департамент стейту заклик до американського народа складати жертви на допомогу жертвам трясення землі в Японії.

Рівночасно уряд приказав своїй азійській фльоті поспішно їхати з усіми припасами до навіжених землетрусом околиць Япаны. Американський Червоний Хрест розпочав ратункову акцію, даючи на сю ціль відразу 110 мілйонів долярів.

ЩО ЗАБИЛО ГАРДИНГА?

В американських газетах появилася була недавно вістка, деякі лікарі приписують смерть Гардинга іджению консервованого мяса. Очевидно, така кепська слава для мясних консерв обійшла до живого фабрикантів консерв, і їх товариство віднеслося недавно до др. Соера, домашнього лікаря президента Гардинга, з просьбою, щоби він заявив, чи се правда. Др. Соер тепер оповіщає публично свій лист до товариства фабрикантів консерв, в якому він заперечує чутку про смерть президента Гардинга головно від іджения консервованого мяса.

СТАРА ШТУКА НЕ ВДАЛАСЯ З НОВОЧАСНИМ ПСОМ.

Перед поліційним судом у Вашінгтоні знова розігралася звичайна в Американських судах сцена з двома людьми, з котрих кождий себе проголошує властителем собаки. Судья, як се звичайно буває в таких случаях, знова попробував строї штуки: пустив собаку свобідно, готов признати її тому, до кого собака піде. Та сим разом собака завела: місто піти до позовника або пізваного, вона сіла коло судді. Треба було рішати справу переслухуючи свідків.

РИБАК ЗАГЛОМШЕНИЙ... РИБОЮ.

Гельдиґ Свесон, капітан рибацької лодки, належачої до Манаскан Фиш Ко. вибрався в пятницю з Манаскану, в Ню Джерзі на звичайну ловлю риби. Ловля була дуже удачна, і незадовго в сіти Свенсона билося пять величезних риб породи, звісної під назвою „туна", а кожда штука важила яких 1,400 фунтів. Капітан спустився в сіт, щоби зачіпити шнур на хвіст кождої риби, аби її відтак витягнути зі сіти в лодку. При тій роботі одна риба вдарила його хвостом в живіт з такою силою, що капітанови товариші працювали над ним цілої пів години, заким він прийшов до памяти.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ" ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

Харківські „Вісти" з дня 24. липня подають кореспонденцію з Деркачів, в якій пишеться, що голова Райвиконкому т. Задніпровський, коли подано йому до підпису письмо по українськи, подер письмо, кажучи: „Прошу Вас не заводити тут шовінізму".

СМЕРТЬ ЯГІЧА.

Дня 5. серпня помер у Відні найвизначніший сучасний славянський фільольог проф. Ватрослав Ягіч. Уродився він 86 літ тому. Скінчив університет у Загребі, продовжував студії у Відні під проводом проф. Міклосіча. Був одним з перших членів загребської Академії Наук і її секретарем. В р. 1871. вибрано його професором порівнюючої фільольогії в Одесі. В р. 1874. перейшов у Берлін на катедру славянських мов. Там заснував видавництво „Архів для славянської фільольогії (по німецьки), який вів до останнього часу. Згодом перейшов у петроградський університет, а в р. 1885. заступив 70-літнього Міклосіча у Відні, де залишився на катедрі славістики до смерти.

Українське наукове життя завдячує проф. Ягічеви дуже богато. З під його руки вийшла ціла низка вчених, які в розвитку наукової діяльности на Галицькій Україні відіграли визначну ролю.

Покійник був дійсним членом богатьох Академій Наук, між и. і дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка (іменований 1903 р.) і почесним доктором богатьох університетів.

ПОХОРОН ПРОФ. ЯГІЧА.

Рада міністрів в Белграді рішила поховати Ягіча на державний кошт, а вдові покійника визначити пенсію.

ЩО ЧИТАЮТЬ СЕЛЯНЕ В РОСІЇ.

В офіціяльній „Праві" є фейлетон про пригоди комівояжера — представника „державної літератури" на продаж. Селяне у відповідь на прізвища авторів: Леніна або Гоголя, і на заголовки: про бжільництво або скотовство — перевіряють папір: чи добрий буде на папірося. Дівчата питають за „сонниками", старці за „біблією" поважні дядьки „про моральне виховання дітей". „Плекання овочевих дерев" та „домашніх птах", „лічничі підручники" роблять більше враження ніж заголовки „Велика французька революція", „Боротьба людини з природою" або „Про кооперацію".

ПРИЧИНИ СУВОРОЇ ЗИМИ.

Вчений К. Абот добачує причину цього в охолодженню сонця. Як показують астрофізичні виміри, сонішних проміннів, сонішна система на чотири відсотки функціонує гірше, ніж пере ним.

ЖИТТЯ ЗА СОБАКУ.

В міському шпиталі на Ковні Айленд коло Ню Йорку вмирає 89-ий старик Френк Стробел, которого побила тяжко стріткара. Йдучи вулицею, побачив він, що його собока забігає перед стріткару. Не думаючи довго, старик кинувся ратувати собаку. Пса вартував, але сам попав під віз та відніс такі поважні ушкодження тіла, що лікарі не бачуть для нього ратунку.

ШТУЧНИЙ ДОЩ.

Експерти американського метеорольогічного бюра вважають радість з приводу відкриття способу викликати штучний дощ при помочі аеропланів піредчасною. Щоби штучно оросити один акр землі, треба зібрати і „розрідити" 113 тон вогкости. „Штучний дощ" можна визвати в ляборaторії при помочі окремого приладу. Але щоби підняти с повітря вогкість, потрібну для зрошення хоча би одної кв. милі. треба величезної сили і завдання не під силу людині.

УКРАЇНЦІВ-ВОЯКІВ ПРИНЕВОЛЮЮТЬ ХОДИТИ ДО КОСТЕЛА.

В полевій артилерії в Золочеві служить більшість Українців і Білорусинів. Без уваги на те проваджять їх у неділі і свята до костела, а ніколи до церкви.

ІНТЕЛІГЕНТНА ХРУНІЯДА.

З Городка пишуть нам: Дня 8. серпня відбувся в Городку похорон листаря Івана Курія. Курій відносився до всего що українське ворожо. на Українців доносив своїй власти, а свого сина осудив за те, що вступив до української армії. Без уваги на те деякі „Українці" зорганізували на похорон Курія хор і звеличали народнього відступника „Вічною памятю".

НЕСПІШАТЬСЯ З КРЕДИТАМИ.

До польських часописів доносять з Варшави, що справу позички для Польщі, яку в сумі 400 мілйонів франків ухвалив французький парлямент відложив сенат до осінної сесії. „Та постанова французького сенату — коментує опозиційна преса — є симптоматичною для теперішних взаємин польського уряду до Франції і слід її записати на карб „успісів" п. Сейди.

СТРАШНЕ ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ В ЯПОНІЇ ЗРУЙНУВАЛО СТОЛИЦЮ І 10 ДРУГИХ МІСТ

В ТОКІО І ЙОКОГАМІ ЗГИНУЛО 250,000 ДУШ. — ЗАХОПЛЕНІ ЗЕМЛЕТРУСОМ МІСТА В ПОЖЕЖІ

ОСАКА, Японія, 3. вересня. — Суботішнє землетрясеннє знищило майже цілком столицю Японії Токіо, місто Йокогаму, і до 10 других міст, а також чимало малих громад.

В самій столиці наслідком землетрусу згинуло понад 150,000 осіб, а в Йокогамі понад 100,000. Про страти в людях з інших місцевостий ще нема звідомлень.

Токіо і Йокогама майже цілком знищені землетрясеннєм і огнем, який вибух наслідком порозривання газових рур.

Токіо тепер представляє одну руїну. Будинки повалені, Газові і водні проводи порозривані. Ціле місто в полумінях. Гасити пожару нема кому і нема сили на се. В місті проголошено воєнний стан і вступ до міста заборонений. Богато грабівників вже розстріляно.

Цісарська палата була займилась огнем, але його вгашено. Вона удержалась цілою по суботішньому землетрусі. Цісар і цісарева житуть в літній палаті.

Всі державні будинки, банки і инші в Токіо розвалились. Також всі мости порозривані. Населеннє спить на улицях і терпить велику голоднечу.

По приблизним обчисленням в двох навіщених землетрусом містах, Токіо і Йокогамі, понад мілйон остало бездомними.

ТОКІО І ЙОКОГАМА В РУЇНАХ

НАГАСАКІ, Японія, 3. вересня. — Капітан корабля Шіньо Мару, який нині сюди прибув, каже, що в Йокогамі остались тільки руїни. Ані одного цілого будинку не видно.

Столиця Токіо, каже він, до неділі вечера ціла згоріла.

В КАТАСТРОФІ В ЯПОНІЇ ЗГИНУЛО БОГАТО ВИЗНАЧНИХ ЛЮДИЙ

НАГАСАКІ, Японія, 3. вересня. — Повідомляють, що в катастрофі згинув князь Ямашіна і княжна Кая, а також бувший премієр князь Масайоші і другий бувший премієр барон Такагаші.

Також згинуло 20 визначних провідників урядової партії Сеюкаі, і понад 40 чужинців.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ЗГОДИТИСЬ НА ЕКОНОМІЧНЕ ПОРОЗУМІННЄ З НІМЕЧЧИНОЮ

ПАРИЖ, 3. вересня. — В тутешніх політичних кругах заявляють, що французький премієр Пуанкаре має небаром заявити, що Франція готова заключити з Німеччиною економічну умову на основі взаїмного порозуміння і співділання між французьким і німецьким промислом.

Про се говорили уже від довшого часу німецькі провідники, а найбільше заходився біля сього питання німецький промисловий магнат Гуго Стіннес, але щойно тепер сю думку принято також у французьких урядових кругах.

Одначе, як запевняють, Франція лише тоді згодиться на таке порозуміннє з Німеччиною, як вона прийме французькі умови. Першою умовою є покінчення боротьби в Рурщині, а другою забезпеченнє „воєнних відшкодовань".

КАЖУТЬ, ЩО НЕБЕЗПЕКА ІТАЛІЙСЬКО-ГРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ ПРОМИНУЛА

ПАРИЖ, 3. вересня. — В тутешніх урядових кругах кажуть, що небезпека італійсько-грецької війни проминула, бо Греція погодилася із заявою Італії, що вона заняла Корфу лиш яко запоруку, що Греція виконає італійські домагання, а не задля анексії.

ІТАЛІЯ ГРОЗИТЬ, ЩО ВИСТУПИТЬ З ЛІГИ НАРОДІВ

РИМ, 3. вересня. — Італійський премієр Беніто Муссоліні заявив, що Італія покине Лігу Народів, якщо вона мішатиметься до італійсько-грецького спору.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ ГРЕЦІЇ В АТЕНАХ

АТЕНИ, столиця Греції, 3. вересня. — Тут вчера була велика демонстрація проти Італії, вчасі якої спалено італійський прапор.

ПОНАД 1,000,000 ДІТИЙ НА УКРАЇНІ ПЕРЕД ГОЛОДОВОЮ СМЕРТЮ

МОСКВА, 3. вересня. — З України повідомляють, що там є тепер більше як мілйон бездомних і голодних дітий. Їх вижидає нова голодова смерть сеї зими. Для них нема жадного ратунку ні помочі з „урядових" установ.

БОЯТЬСЯ НОВОЇ БАЛКАНСЬКОЇ ВІЙНИ

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 3. вересня. — Чеські газети піднесли алярм з приводу італійського виступу проти Греції. Вони кажуть, що сей виступ може спричинити нову балканську війну, бо Югославія пішла би на поміч Греції проти Італії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поєдинчне число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
Full year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів
Телефон „Свободи": 430 Montgomery. Від 1 в 2 сотні: 1433 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРАВОСЛАВНИЙ ПРО МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

Подаємо нині виїмок з книжки Віктора Андрієвського: З Минулого. Том II. Від Гетьмана до Директорії, під наголовком: ОДИН ЦІКАВИЙ ІНЦИДЕНТ ЗА ШЕПТИЦЬКОГО, яку кождий Українець, цікавлячийся історією рідного народа, повинен прочитати. Виїмок тепер подекуди на часі через арештовання митрополита Шептицького польським урядом.

Книжка ся се спомини з часів Директорії. Автор споминів, православний Українець, був за сеї влади комісарем освіти в Полтавщині. Через це й його виступ в справі Шептицького дуже характеристичний.

Інцидент сей подекуди послужить зеркалом, в якому можуть приглянутися всі ті, що „проїхатися по ґрафі" вважають вершком своєї релігійної та політичної мудрости.

ХАРАКТЕРНА ЧЕРТА.

Хто лишень читав статтю Н. Попова про національне питання на Україні, того мусіло вразити в арґументації автора одна, дуже характерна черта. Автор саме, доказуючи московським большевикам, що вони повинні признати національні права українському населенню України, ні одним словом не покликується на те, що таке право належиться Українцям так само, як воно належиться Москалям.

Автор в цілій статті виходить виключно зі становища інтересів московського комунізму. Се ті інтереси наказують йому радити московським большевикам іти на компроміс з українським народним рухом. З одної сторони показує Попов большевикам, як в окупованій Москвою Україні підноситься маса українського селяньства, грозячи в своїй ненависти до наїзників залляти їх одного гарного дня в їх власній крови. З другого боку, український національний рух держиться міцно, ба й зростає під польською окупацією, і звідти може з часом почати звідти який зовнішний клопіт.

Словом, Попов не признає Українцям права на самоозначенне, або про нього ні словом не згадує, знаючи що московські большевики в своїм шовінізмі такого права за Українцями не признають, а підносить лишень арґументи чисто практичної натури, а то небезпеку українського національного повстання під большевицькою владою та небезпеку походу Українців зза границі.

Отся сторона арґументації Попова важна з двох боків. З одного боку вона характеризує знаменито большевиків. Вона показує, що вони за Українцями ніякого права на самостійний національний розвій не признають, що, коли вони згодяться на якунебудь уступку для українського національного руху, то се зроблять виключно з практичної причини, а то зі страху перед політичною небезпекою отсего руху.

Отсе й відразу підчеркує другу сторону виступу Попова. Кидає мимоходом світло на силу українського руху. Свідчить про те, що український рух і під московською і під польською окупацією є важним чинником в політиці, і то чинником, який мусить і буде далі зростати в силу й вагу, якого не одоліють ні Польща ні Московщина, який остаточно мусить розвалити ті тюрми народів та завести соборну українську державу.

ІТАЛІЙСЬКО-ГРЕЦЬКЕ НЕПОРОЗУМІННЯ.

Незначна собі подія, що случилася недавно на альбансько-грецькій границі, готова знова відбитися в широкому світі таким самим відгомоном, яким відбився вистріл Принципа в Сараєві в 1914. році.

Подія не значна, бо вбитте бандитами пятеро людий не можна назвати незвичайною подією в часи, коли Москва панує над східною, а Варшава над західною Україною.

Всеж таки вистріли альбанських опришків уже найшли відгомін. Наслідком того, що грецька влада не мала сили над альбанкими опришками, і сі вбили італійського ґенерала, Італія вже острілювала грецький остров Корфу та вбила 12 вірменських сиріт. Коротко й ясно: Альбанці стріляли, Греки завинили, а Вірменів покарали.

Та сьому ще не конець. Італія занимає собі остров Корфу з тисячами Греків на те, щоб грецький уряд в Атенах покарати за стріляннє італійських комісарів в альбанських корчах альбанськими опришками. Греція вправді відкликається до Ліґи Народів, і ся вже зачала кивати пальцем в однім черевику, і здається незадовго почне кивати в другому, щоби вратувати Греків перед Італійцями.

Річ певна, киваннем пальців навіть Ліґа Народів вратувати нікого не може. Вратувати може одна лишень сила. І коли Греція справді вратується перед італійськими апетитами, заостреними втратою одного ґенерала, то хиба дужі гармати та сильні війска її можуть вратувати.

Добру науку дає нам ціла афера з альбанськими, грецькими та італійськими опришками і з Ліґою Народів. Один вистріл опришка перемінює цілі держави в опришків; не зважають на ніякі засади справедливости, права, на ніякі умови, урочисто заприсяжені; сила має рішити і право, і справедливість, і правду.

Слабий має бути переконаний, що він не має ні правди ні права. Правда й справедливість знова має лишитися по стороні сильнійшого. Гарна лекція для всіх тих, які все ще сподіються здобути свободу чужими руками, а не власною працію, жертвами й кровю.

ОДИН ЦІКАВИЙ ІНЦИДЕНТ ЗА ШЕПТИЦЬКОГО.

З якогось часу „Родной Край"*) став писати спеціяльно проти унії і проти особи митрополита Шептицького. Особливо накинувся він на митрополита з тої нагоди, коли в Галичині було оголошено якісь привилеї для целібатних священиків. Я разом із небіщиком директором Ів. Приймою умістили були раз якесь спростовання на звичайні наклепи і брехню Янчевецького, та годі було реаґувати на кождий його виступ. Дуже багато матеріялу, як для Янчевецького, так і для літної сесії полтавських ґуберньских земських зборів.

На сих зборах було обговорено і принято кілька проектів, що як червона плахта биків, так вони роздратували наших москвофілів. Шкільна комісія ґуберньского земства, якої головою я був як ґуберньский гласний, внесла на сі збори між иншими проектами і проект про орґанізацію в Полтаві української диріґентської школи, про надання українських імен шкільним спипендіям ґуберньского земства, про переіменування деяких благодійних інституцій, які удержувались земським коштом і деякі инші проекти.

Особливу увагу москвофілів звернули проекти про переіменування стипендій. Ті стипендії було в свій час призначено в память ріжних осіб або важніщих історичних подій в російській державі. Ми рішили переіменувати їх і призначити ще нові стипендії в память українських історичних осіб і подій. Отже проектовано було стипендії (головне в учительськім інституті) імени св. князя Володимира, княгині Ольги, князя Ярослава Мудрого, імени Гетьманів Мазепи і Орлика, імени митрополита Петра Могили і багато инших, а між ними й одну стипендію імени „українського митрополита графа Андрія Шептицького"...

Вар'ятів дали також постанови инших його україножерних тостів.

Незабаром в „Родном Краѣ" появилась громова стаття, в якій мене обвинувачено ні в чім иншім, як в поширюванню унії на Україні! В тій статті Янчевецький нагадував цілу релігійну боротьбу за козацьких часів, призивав усі громи і блискавки на мою голову, як оборонця стипендії імени митрополита Шептицького, і називав мене відроодступником і зрадником свого народу. Вкінці з огірченням пускав крокодилячу сльозу: „І така людина, як Андрієвський, може оставатися на високій посаді комісара освіти на цілу Полтавщину! Бідний, мовляв, отой народ, який має для своєї освіти таких керовників!"

Натяки були дуже прозорі: щоби мене з тої посади прибрати як найскорше, або зверху через міністерство, або в той спосіб підюдити проти мене темні верстви населення і визвати їх до якоїсь акції!

Москвофіли із соціял-демократичного дневника повели на мене атаку з другого боку. Вони оголосили мене — поширювателем пянства...

Якось в час урядування до мене в комісарську канцелярію зявилося дві важні духовні особи: перша — ректор полтавської духовної семинарії (коли не помиляюся в імени — архимандрит Памфіл), а друга — наблюдатель над усіма духовними школами в Полтавщині (призвище його забув). Обидва з вищою академічною духовною освітою і перший професор науки про боротьбу з ересями і сектами (така наука викладалася у нас по духовних семинаріях). Я дуже здивувався їх появі, а вони сказали мені, що приходять до мене від Його Преосвященства преосвященного епископа Теофана, а в чім справа, то мені пояснить власноручний його лист, котрий вони мені і вручили.

В тім листі полтавський архієрей нагадував мені, що я вчинив, як не належалоб сину православної церкви, віддаючи таку честь уніятському митрополитові, — що тим я спричинився до прославлення і популяризації унії. Але ще є, мовляв, час і я маю спроможність направити свої помилки.

Посланці додали на словах, що я міг би якось або цофнути проект, або розкаятися і признати свої помилки публично. Бо, як додавали вони, „моя висока посада надає великого значіння моїй обороні уніятства".

Я зрозумів, куди вони хилять, але не дав себе збити з пантелику.

— В моїм виступі я не бачу нічого, що могло би свідчити про зміну моїх релігійних переконань, і я не почуваюся ні до якої вини, ні перед Богом, ані перед моєю совістю!

— Ну добре, але чи Ви не могли би знайти якогось православного святителя, щоби переіменувати ту стипендію?

— Прошу указати мені хоть одного із православних архієреїв крім уже згаданих нами, який би для української справи і українського народа зробив стільки, як уніятський митрополит Шептицький!

— Алеж прославляти його — се значить популяризувати унію...

— А Ви того дуже боїтеся?

— Немає де правди діти, при темноті нашого народа, при малій освічености нашого духовенства для нас православних на Україні унія дуже небезпечна.

— А скажіть, хтож є винний у тій темноті народній і малокультурности нашого духовенства, як не самож наше духовенство та не російський уряд? Чи російські уряди дбали про освіту нашого народу, чи дбали, щоб при українськім народі поставити архипастирів його національности? Наші Українці — Дмитро Ростовські в свій час понесли темній Московщині світло науки, а в нагороду за те, що маємо від неї? Чи маємо Українців архієреїв? Наших архієреїв посилається десь в центр Росії або в Сибір, а ми звідти дістаємо собі людей чужих нашому народові по національности і по духу. Чом у нас у Полтаві сидить на катедрі преосвященний Теофан родом із Вологодщини, а не наш Українець? А київський митрополит Антоній дістав свою високу посаду за своє одступництво від рідного народу? А преосвященного Партенія чом перенесли до Тули з Поділля? За те, що побудував українську церкву коло Гадяча і зредаґував український переклад Євангелія? Скажіть, хто з українського православного духовенства одважився протестувати проти діяльности Евлоґія в українській Галичині? Єдиний, що взагалі насмілився виступити з протестом, був преосвященний Никон, одинокий чесний Москвин і справедливий до нас чоловік! Щож з ним сталося? Він змушений був скинути з себе рясу. Чи Ви хочете наіменувати стипендію його імени? Тож нарікайте тепер на себе: як дбалисте, так тепер і маєте — не дивно, що коли православне духовенство на Україні не дбало за народ і слухало московської вказівки, то зате тепер і шану від свого народа належну має і проти унії не в силах боротися, бо уніятське духовенство все ішло з народом і за народ, і за народні інтереси, а прекрасним зразком того являється якраз голова уніятської української церкви, який, коли прийшлося, то й собою не завагався пожертвувати за свій народ і за його національні ідеали, а не пішов ні на польську, ні на московську службу, як се робили наші православні українські святителі. Зрештою, може Ви не досить знайомі з діяльністи митрополита Шептицького на національнім українськім полі, то я можу указати Вам відповідну літературу, як радий я служити в тім напрямі і преосвященному Теофану.

На мої арґументи обидва посланці не знайшли ніякої відповіди.

— Ми політикою не займаємося, ми лишень виконуємо волю Його Преосвященства і думали, що батьківське наставленіе Його Преосвященства знайде дорогу до Вашого серця...

— Прошу передати Його Преосвященству, що я все готовий до послуг і дальших пояснень і навіть прошу призначити мені авдієнцію спеціяльно для того, але поки що я не бачу ніяких підстав для зміни моїх думок і переконань.

На тім наша розмова скінчилась. Вони чемненько попращалися й пішли, а я зараз же сів і написав відповідь на архієрейський лист.

Свою відповідь я звичайно писав по українськи (лист до мене був по московськи) і, навмисне підчеркуючи, поставив не звичайно уживаний московський титул, а старовинний український:

„Ясно в Бозі Преосвященному Його Преосвященству кир Теофану Полтавському і Переяславському".

В тій відповіди я коротко повторяв свої арґументи і рекомендував літературу про діяльність митрополита Шептицького, головне інформації, що містилися в журналі „Украинская Жизнь", який свого часу виходив у Москві. Я навіть обіцяв особисто принести книги в разі потреби. До речі вони були в прекрасній українській книгозбірні мого писаря. Так само просив я спеціяльної авдієнції в разі потреби для дальших пояснень.

Ніякої відповіди на той лист я не дістав, як не був удостоєний і авдієнції, а в „Родном Краѣ" незабаром появилася стаття, котра перестерігала того, хтоб наважився приняти стипендію імени уніятського митрополита, перед проклятями і відлученням від православної церкви.

Віктор Андрієвський:

З минулого, Том II.

*) „Родной Урай" — орган московських чорносотенців.

З НОВИМ ШКІЛЬНИМ РОКОМ

Шкільний рік за плечима. В місяци вересню молодь цілого культурного світа сертає до шкільної лавки, щоб збогачувати свої духові скраби, щоб бути піонірами поступу. З торжествами та церемоніями починають шкільний рік народи, бо оцінюють його вагу в життю нації.

В нас же противно. Початок шкільного року це початок тому історії мучеництва українського шкільництва. Наші дбайливі опікуни вже подбають про це, щоби цій шкільний рік „ослодити" нашій молоді. Ми будьмо зазделід приготовані на це що на інавґураційній промосі ректора українського університету у Львові брати муть участь в дискусії такі почестні гості як функціонарі поліції паньствовей. Так було передостаннього і минулого року. А потім будуть додаватися такі епізоди як вломи поліції до підземних катакомб, щоб почути українських викладів, арештовання студентів та професорів тай другі крашанки. Ось що чекає молодь вищих шкіл в нас на своїй землі.

Середним та нищим школам постарається наїздник надати більше „малопольського духа, або таки перілицювати на „кресове твердзи". Така будучність цих шкіл. Коли до цього додати матеріяльне незавидне положення нашого молодого покоління — то можемо мати повний образ обставин, серед яких наша молодь в українських землях під Польщею вчиться.

Щож нам робити? Це питання розвязав ніхто інший, а таки тасама молодь. „Не дають нам шкіл — візьмемо їх силою, завзяттям та незломною витресалостю і працею" — два роки тому сказала собі молодь. А за словами пішли діла і наша молодь зараз вчиться в свойому Рідному університеті та політіхниці. Український загал як в краю так і тут в Америці пішов на зустріч молоді таю помагав як міг. **Бож боротьба за школи це боротьба за істновання нації!**

З новим шкільним роком наша молодь в XX століттю на очах цілого „культурного" світа розпочинає науку, а заразом боротьбу за прасо до цеї науки. Вона приготована до цього і числить лише на свої українські сили в краю, а особливо тут в Америці. Від нас бо Американських Українців в великій мірі залежить успіх цеї боротьби.

Треба надіятися, що ми зуміємо оцінити вагу Рідної школи в теперішній переломовій хвилі та підемо з матеріяльною підмогою на зустріч нашій молоді. Тож памятаймо в часі шкільного року на Вищі школи у Львові, не забуваймо про підмоги студенству чи то в формі загальних посилок чи то в формі патронатів. Не сміємо теж забути цього студенства, що опинилося за кордоном та здобуває собі знання, щоб повернутися до краю по скінченню студій. Ось завдання американських Українців, про які повинні подумати з початком шкільного року так товариство як і одиниці.

Тов. Української Молодіжи в Ню Йорку.

НЕ ЗАБУВАЙМО НА УКРАЇНСЬКИ ВИСШІ ШКОЛИ!

До Обєднання Українських Орґанізацій прийшло слідуюче письмо, яке подаємо до загального відома:

Дня 11. с. м. ми одержали письмо Вповажаних Панів з дня 15. 7. в якому Ви повідомляєте про висилку грошей на адресу Рідної Школи.

В цьому дні надійшов чек до Рідної Школи, з якого 249.19 амер. дол. є призначені на Українські Високі Школи у Львові, та підмогу незаможнього студентства в краю. В справі відбору грошей порозумілися ми вже з Рідною Школою. В прилозі під 1) посилаємо посвідку для п. В. Білоруського, М. Боровського і І. Павлини. Заразом складаємо щиру подяку Вповажаним Панам за цю підмогу нашим Високим Школам і студентству. Поміч яку нам шле наше громадянство в Америці є сегодня нашим головним прибутком. Для того радіємо, що ширші круги Америки заінтересувалися справою нашого університету. Це додає нам сил до дальшої боротьби та віру в побіду.

Залучаємо слова глубокої пошани.

Українська Краєва Студентська Рада.
Економічний Референт.

До цего замітимо, що на повисшу суму зложились датки прислані до Обєднання спеціяльно на цю ціль, а крім цего процент зі збірки дня Квітів Рідній Школі і Університетови. Пригадуємо всій українській суспільности, що за почином Товариства Молодіжи в Ню Йорку і його першими жертвами закуплено у Львові площу під будову Академічного Дому для студентів. В найблизшому році начнеться будова, яка вимагає великих коштів.

Наше студентство перенесло на своїх плечах весь тягар будівництва української державности і тому вся наша суспільність на знак свого признання повинна прийти їм з помочію в тім великім ділі.

Побіч жертв на иньші цили не забуваймо за наші Високі Школи!

В иньшому листі подає нам Студентська Рада до відома, що одна громада переслала їм гроші в невідповідній формі, через що вони потерпіли грошеву втрату при вимині. Ще раз звертаємо увагу всіх громадян, які посилають гроші до краю, щоби присилали всі гроші до Обєднання, звідки сумарично відошлеться на призначене місце. Там держава видає кождої хвилі иньші зарядження відносно заграничних посилок, тому треба бути обережним.

Обєднаннє Укр. Організацій в Америці.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вперед Нюйорчани!

Для нашої еміґрації Ню Йорк є тими воротами, через які найбільше нас перейшло, коли прибулисьмо до Злучених Держав. І чимало Українців осталo тут на все. Ніяка українська кольонія не є така сильна числом, як нюйорська. В околиці сего великанського міста а і в самім городі живе певне яких 40,000 наших людий. Супроти такої великої скількости яке мале число належить до У. Н. Союза! Аж не хочеться вірити, щоби в нашого народу була така байдужність для своєї власної долі і долі своїх родин. Якаж причина тої недбайливости?! Причин є не одна, а богато. Уперед всього наш чоловік в Ню Йорку, коли схоче, то заподіється так, що ніхто не годен його віднайти.

Таких „фіялків", що походалися по нюйорських закутинах є споре число. І не думайте про них що небудь злого, що може й мають яку важну причину не показуватися людям на очи. Ніяк ні! Вони ховаються через „шкаралупництво", через те, щоби не чути мольб і просьб своїх бідних людий зі старого краю, щоби часом не зрадило серце кишеню, щоби не видати доляра чи кводра на допомогу нещасним.

Є й такі, що уникають українських зборів, бо надоїло було колись слухати колотнечу.

Крім тих „похованих" є богато таких, які вважають себе „всезнайками", які живуть „самі в собі" із своїм „всезнайством" та себелюбством.

Чималий гурт замериканізувався і пробує бути не 100% а 101% „Американцями". Вони дуже нагадують того театрального „знімченого Юрка". Вони не хотять розуміти, що правдивий Американець тільки той, хто передтим навчився любити свій власний нарід, з якого походить.

Большевицькі аґенти в Ню Йорку „виховали" собі також „малу але чесну компанію", яка навчилася, мов сорока, кільканайцять слів тай раз-у-раз повторює „буржуй, пролетар, робуча кляса, всесвітна революція" іт. п. аж до вомітів. Ці людці мають тільки розуму і срця, що накручений грамофон.

Однак велика більшість Нюйорчан це гарні люди і добрі українські патріоти. Чомуж тільки кількасот із них належить до У. Н. Союза?

У відповідь скажу отверто, що тому, бо замало принуки. Звісна річ, що наш чоловік потрібує припрошування і до тої справи, яку найліпше любить. Оттак і з У. Н. С. Не думайте, що нюйорські патріоти не люблять нашої орґанізації. Ніяк ні! Вони за розумні, щоб не бачити, яку У. Н. С. має силу і на якій гарній всеукраїнській почві розвивається. Біда тільки, що аґітація за У. Н. С. не ведеться так, якби повинна.

Пишучому це трапилося ось яке: Здибав случайно знакомого, з яким не бачився вже пару літ. Слово по слові, зійшли у бесіді на те, чи належить він до У. Н. С. Він засміявся тай каже: — Е, та я тепер не дурний вступати. Я зачекаю, як будуть приймати без вступного.

Я відказав, що вступне не така велика перешкода та що „час на часі не стоїть", що чоловік не може ждати, щоби обеспечити себе. Але він „хитра штука", не дав збити себе з пантелику. „Нащо йому платити вступне?! Він зажде!"

Кілька днів тому я дістав від того самого чоловіка лист з просьбою, щоби його відвідати у шпитали, де він лежить. Коли до нього зайшов, застав я його цілого обандажованого; — тільки й по голосі впізнав.

Довідався від нього, що автомобіль покалічив його так, що одну ногу мусіли ампутовати, а сам хто зна, коли і чи вийде з припадку живий.

У нього жінка і діти. Шофер, що його переїхав, втік і лишив його на дорозі безпритомного. Не знати, чия була машина.

Коли і вийде він з шпиталю, то остане на все калікою. Колиб не чекав на „без вступного", колиб був вступив до У. Н. С. то бувби мав запомогу з каси відділу, а крім того від орґанізації. А так запізно кається тепер, що пробував „хитрощів".

Бувають й такі, що возьме американську асекурацію і гадає, що вже всьо вповнив. Чи буває оттак із культурною еміґрацією. Німець, Француз, Айриш, кождий культурний еміґрант вважає найпершим своїм обовязком вступити до своєї власної, національної орґанізації, а аж відтак до якоїнебудь асекурації. А чейже наша українська еміґрація в Ню Йорку досить культурна, щоби й собі оце зрозуміти. Кождий член У. Н. С. повинен проте забратися негайно до роботи. Наші Нюйорчани тільки ждуть на принуку, щоби їх хтось запросив.

Запрошуймож наших знакомих до всеукраїнської орґанізації, до У. Н. Союза, щоби не пропадала добра слава Ню Йорку як свідомої й патріотичної громади.

Ню Йорк повинен бути і буде на першім місци в „Союзовій Армії", коли тільки ми, члени У. Н. С. за це подбаємо.

Іван Крайний.

Володимир Кушнір.

ПІДСТАВИ ПОЛІТИЧНОГО РУСОФІЛЬСТВА

Трудовий конгрес, який одбувся з початком 1919 р. в Києві, був верхом змагань усіх частин українського народа до державного життя, і через те лишиться найяснійшою зіркою в новітній історії України. Загрожена з двох боків своїми обома історичними ворогами, Україна обєдналася в тому часі в одне державне тіло і для оборони його відкрила два военні фронти: проти Росії і проти Польщі. Але-ж сей так світло започаткований період української історії закінчився, силою незгодин, що впливали передовсім із окола, фіналом, який у дійсности змазав блискучі успіхи збірної волі всього українського народа до спільного державного життя. Були ним події, які зчинилися довкола камянецької катастрофи: перехід галицьких військ до Денікіна й політичні залицяння до Росії, з одного боку, згода Петлюри з Польщею, з другого.

Факт, що офіціяльні кола одної України пішли на російську орієнтацію з огляду на своє непримирне відношення до Польщі, а офіціяльні кола другої України пішли на згоду з Поляками через своє непримирне становище супроти Росії, є в дійсности не що инше, а зайвий доказ на те, що обидва сусіди України, Московщина й Польща, є в однаковій мірі непримирні вороги України. А проте, у звязку з обидвома орієнтаціями, виринула зараз же після камянецької катастрофи й досі не закінчилась балачка на тему, котра з тих орієнтацій менше небезпечна, а то й на тему, поставлену в позитивніщій формі: котра з тих обох орієнтацій для української справи корисніща.

Питання, котрий із обох історичних ворогів України менше небезпечний, не вирішене, бо й належить воно до таких питань, на яке навряд чи можна дати відповідь. Це невирішене в теорії питання вирішувалось, одначе, протягом української історії у практиці безліч разів, вирішувалось на обидва боки, і його вирішили у практиці й тепер одвічальні чинники української політики по обох боках Збруча, хоч власне у протилежний спосіб.

Уважаючи орієнтацію на Москву й Польщу однаково шкідливою й недоцільною навіть для вжитку практичної політики, думаємо, що завдання української публіцистики повинно-б обмежуватися виказуванням неможливости одної чи другої орієнтації, тим більш, що дискусію на тему: на котрого ворога орієнтація краща, вважаємо неморальною й, на всяке, непедагогічною та ще й зайвою. А проте вважаємо неможливим поминути цю справу мовчки, і власне через те вважаємо це неможливим, що поза практично-політичними кроками офіціяльних представництв обох Україн — для яких можна найти коли не виправдання, то хоч менше або більше переконливі пояснення — цю орієнтацію на ворога зроблено в дійсности предметом прилюдної дискусії, а й вирішено її подекуди недвозначно в позитивній формі й на основі конкретної арґументації, здавної, на нашу думку, причинитися до дезорієнтації українського загалу й, що гірше, потурати небезпечній орієнтації на ворога.

Власне, привід до такої дискусії дав і виступив речником отвертої русофільської орієнтації, від самого початку свого існування, отже ще перед камянецькою катастрофою, пізніщий офіціоз західно-українського уряду, віденський „Український Прапор", а за ним і деякі инші органи галицько української преси.*)

Перейду перш за все, по змозі коротко, за чергою, головні точки доказових арґументів, порозсіваних у цій частині української преси, з претенсіональною, може, трохи метою збити ті арґументи, — як максимум того, чим у даним випадку мусить обмежитися свідома своєї відповідальности українська публіцистика.

I.

Старіючись не то, щоб зробити стравною, а просто щоб защепити в українському загалі русофільську орієнтацію, вказують із того боку, попри арґумент доконечности рятувати Галичину від польського панування, на злуку з Росією, як на корисну з цілого ряду причин позитивної натури. В першій мірі рекомендують злуку Галичини з оРсією як річ корисну через те, що ця злука згуртує ввесь, досі розділений, український народ, який тоді позбудеться бодай одного з обох ворогів і, зеднаний в однім, хоч чужім, державнім організмі, стане, скріплений числом, до успішної боротьби проти одного вже тільки ворога, проти Росії. Прилученим до Росії, отже обєднаним із російськими Українцями, Галичанам судитиметься тоді немов-то роля національного ферменту, роля провідного, бо випробованого елементу в національній боротьбі.

Відносячись не тільки доволі критично, а власне скептично до якоїсь ніби-то сильніщої національної відпорности галицько-українського елементу від придніпрянського, я ніяк не можу уявити собі перш за все того, чому саме й яким чином сорок міліонів обєднаних під Росією Українців мусілоб осягнути там у національній боротьбі нерелятивно більше успіхів, аніж їх може осягнути трицять шість міліонів, без Галичан. Така дуже незначна ріжниця чисельного відношення, як 40:36 міліонів, очевидячки, не може поважніще заважити на терезах орієнтаційних чи ідеольоґічних. Мені, власне, здається, що те, чого не вдалося зробити досі або чого не мало-б удатися зробити в майбутньому трицятьом шістьом міліонам, навряд чи вдалося-б зробити і сорок міліонам українських одиниць.

Але ще менш, ніж цей числовий арґумент, промовляє нам до переконання ця, так часто реклямована, якісна вищість галицьких Українців над Придніпрянцями — власне, коли йде мова про національну боротьбу — проти впливів московських. Вправлені в боротьбі проти Польщі, від якої галицького Українця відділює, попри ріжницю мови, ще ріжна віра, церковний календар, письмо й т. п. — а кожний зазнайомлений із відносинами знає, яку важну ролю відіграла і все ще грає, власне, церковна справа в Галичині, як елемент, що утримує почуття національної окремішности й додає йому життєвости — галицькі Українці не могли-б, на нашу думку, після обєднання під спільною, російською державною покрівлею, виявити й тої відпорної сили в боротьбі проти Московщини, що її мають придніпрянські Українці, що, перебувши період московлення, кінець-кінцем, не дивлячись на спільність церкви й письма, взялися до устатковування окремих способів боротьби проти національного противника, боротьби, опертої на соціяльнім освідомленню українських мас, освідомленню, яке так слабо практиковано супроти народніх мас у Галичині. Галицьке москвофільство, про чисельність якого свідчать статистичні дати всяких виборів до законодатних установ передвоєнного часу, а яке спіралося на проповідувану національну „общеруську" єдність, мусіло-б для прозорливого політика бути осторогою проти змагання втягати Галичину у сферу безпосереднього московського впливу, тим більше, що одним із головних і найбільш переконливих складових ідейних елементів галицького москвофільства була власне, викликана аґітаціею, тенденція до православія, як міцніщого заборола проти польського латинства, аніж компромісова унія. Привязання до уніятської церкви, яке самі провідники української політики в Галичині почали культивувати тільки який десяток років перед війною як національне positivum, власне, як українську національну віру (мимохідь кажучи, з резонів ще неустаткованої національно-політичної вартости), в дійсности не так то вже сильно закорінилося серед галицького народа, щоб воно й після прилучення Галичини могло надалі устоятися як одна з головних опор почуття національної окремішности. Доволі пригадати собі, що, з винятком деяких, цілком безупливових українських уґодових ґруп, які в ріжні часи виявляли свою діяльність у Галичині, українська національна політика й публіцистика трактувала унію не инакше, а як польську інтриґу; робили це й ті старші, чи молодші з живих іще українських політиків, які — як, наприклад, автор популярної свого часу в Галичині книжечки „Русь-Україна й Московщина-Росія", др. Л. Цегельський — колись, за традицією, лаяли унію як польську інтриґу, а тепер готові розглядати її мало не як українську національну церкву. Я в тому певен, що, після прилучення Галичини до Росії, в сумі всіх впливів наступив би процес не так насильного, а власне добровільного оправославлення галицьких уніятів. Уважаючи на те, яке значіння має релігійний момент у національній ідеольоґії галицького Українця, можна бути певним, що на місце впливу окремої віри, як стимула почуття національної відрубности від Поляків, прийшов би тоді вплив спільної віри як елюменту національної дезорієнтації й денаціоналізації аж до того часу, поки, завдяки силі енерґії, вкладеної в дальше освідомлення мас, ці маси перестали-б до решти ототожнювати національність із вірою так, як воно вже тепер потрохи є на Придніпрянщині або хоч би й на Буковині.

Церковний момент, це, розуміється, тільки один із головних елементів галицького москвофільства. Аґітація гаслами віри й календаря, а далі азбучними й ніби то історичними гаслами, якими послуговувалися москвофіли, впала в Галичині на вигідний ґрунт незадоволення з поганого економічного становища галицького селянства, на якого краще розмірно становище селянина за австрійсько-російським кордоном мало привабливий вплив. Подаючись поволі; під напором молодої здорової демократичної течії, галицьке москвофільство, здавалося, з вибухом війни подалося було на цілій лінії; подалось воно під упливом збуджених надій на покращання долі українського народу в Галичині й під упливом перспективи здійснення ідеалів, що сягали далі поза границі краю, ідеалів, що контаґіяльно мусіли діяти й на визнавців русофільського напрямку, привчених досі дивитись як на яку химеру на цю українську ідею, що тепер, здавалося, ввійшла на дорогу реалізації.

Серед витвореної спільною недолею в часі війни розпологи на користь єдиного національного фронту появляється, тимчасом, новий зокільний чинник упливу на формацію національно-політичного світогляду серед Українців у Галичині, а саме — російська інвазія. Не дасться заперечити, що російська окупаційна армія не виправдала того жаху, який поширювано про жорстокість і мало не людожерність Москалів. У сумі досвідів, пороблених із „своєю", австро-угорською й чужою, російською армією, присуд українського населення колишньої Австрії випав узагалі на користь останньої. Виходило, що москвофільські аґітатори не так то вже і пробріхувались, описуючи „одооких московських людожерів" як двооких братів із мягким руським серцем. У Галичині повіяло новим подихом москвофільства, яке, одначе, не встигло викристалізуватися — бо й не було на те ні часу, ні потрібного спокою — в якусь означену форму. Ми не беремося розбірати, скільки в ньому було елементу почуття проповідуваної здавна аґітаторами національної спільности з Москалями, скільки просто політичного тяжіння до злуки з Росією, — останній елемент мусів, очевидячки, переважати. Ми вкажемо тільки на такі симптоми, як ось те, що навіть, після величнього факту проголошення й вибудування української держави і впереддень проклямування другої, західної української республики, доповідчик галицької Національної Ради, др. Ст. Баран, між орієнтаційними можливостями для галицьких Українців, указав, дарма що на останньому місці, але-ж із повним натиском, на можливість русофільської орієнтації, мотивуючи її саме русофільськими настроями серед українського населення Галичини, викликаними в часі російських набігів на Галичину. Ще виразніще заговорив про те, кілька неділь перед камянецькою катастрофою, в 4. числі „Українського Прапора" заслужений ветеран галицько-українського політичного життя, др. Кость Левицький, у своїй статті: „Куди дорога?", у статті, яка своїм зрозумілим упливом на формування політичної орієнтації серед великої частини галицько-українського суспільства, перш за все на еміґрації, й на галицько-український табор у Камянці, придбала собі назву історичної подиї.*)

Так отже видно, що русофільські сентименти, установлені серед українських мас у Галичині, упереддень проголошення Західно-Української Републики, стають, як бачимо, дуже швидко власністю й частини дотеперішних провідників, які від ряду ґенерацій головну пайку своєї енерґії витрачали на освідомлення тих мас, — загартованих історією в ворожнечі до польщини, — в напрямі ідеольоґії русофобства, що правда, дуже примітивної. Зароджені з нагоди російської інтазії,**) ті сентименти лягають ув основу політичної орієнтації деяких галицько-українських політичних кол із нагоди наступу Денікіна проти „большевицької язви", алеж ні трохи не меншають, коли ця „большевицька язва" виходить, кінець-кінцем, паном ситуації по викиненому нею з сідла Денікіна. Русофільська орієнтація тих кол, на подобу кота, скиненого з горішнього поверху, паде на ноги ненарушена, бо „щонебудь прийде після варшавського режиму, се буде як не повне визволення, то в кожному разі принаймні надійний початок до нього"), бо „нехай Європа сама ладить своє діло з большевизмом, а для нас першим стимулом, се визволення зпід польського ярма й обєднання зпрочими нашими землями, з цілою Соборною Україною", бо, „який воно парадокс на перший погляд, то таки се реальний факт, що якраз панування большевицького режиму є умовою повного визволення нашого селянства". А в цьому блудному орієнтаційному колесі, на виправдання русофільської орієнтації прибігає вістунам її на поміч фатум: „Польща, яка бачить рацію свого існування тільки в найширших займанщинах на Сході, мусить зустрінутися з такою, чи иншою Росією, і вкінці ми станемо око-в-око з новою російською інвазією за чи без нашої волі". Від свого-ж фаталістичного настрою, природно, вже тільки один крок до дійсної резиґнації: „Не пересуджуючи сеї преважної справи" — орієнтації на большевиків — скажемо, що під принципіяльним оглядом орієнтація на большевиків се також з одної сторони зречення зі самостійности, а з другої — орієнтація на схід. Її ніхто з нас в основі не противиться, бо нам байдуже, який прапор у Києві буде над нами віяти, нам важно 1) аби ми всі були обєднані, і 2) аби ні клаптик української землі не остався поза межами, в яких буде жити переважаюча більшість нашого народу".

*) Треба зазначити, що деякі спорадичні голоси на користь русофільської орієнтації, міщені у львівському „Громадському Віснику" і в перемиськім „Українськім Голосі" не виявились дійсним символом віри репрезентованих ними політичних напрямків. В. К.

*) Висловивши свій сумнів, чи вдасться власними силами вдержати боєвий фронт на обидва боки, галицький політик бачить вихід із ситуації в заведенню перемиря українською армією з російськими протибольшевицькими арміями й дораджує „скоротити боєвий фронт, не поборювати себе на полі війни і спільними силами знищити большевицьку язву"; поклавши це за основу для вжитку української й російської дипльоматії, він радить „підготовити другу, головну умову, якою має бути конфедерація-союз обох держав: України й Росії", якою то дорогою ми, мовляв, „збережемо, руські землі українського народу для України та руські землі російського народу для Росії". Для цієї орієнтації, побудованої на цілковитій абнеґації якоїнебудь злуки з Поляками, находить він і готовий підклад у настроях українського народу в Галичині, що перейшов віки польської неволі, а в останнє й польську інвазію, — супроти якої, мовляв, „російська інвазія, колись теж страшна, тепер ціниться українським народом неначе добродійство".

**) Аналоґічний процес політичної інфільтрації перебула українська Галичина з нагоди перемаршу російських військ до збунтованої Угорщини 1849 року і довго з неї не могла вилічитись.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(52)

І про цю обставину ми будемо знати докладнійше, коли на це прийде черга.

Тоді вони не знали роками нічого одні про других, аж поки нараз часописі почали згадувати Арпада Белені як молоду несподівану появу в артистичнім світі. Від того часу Іван тримав музичні часописі і уважно слідчив за поступами свого приймака. Але цей все ще не знав, чи живе той, що приняв його за сина, аж поки пізнійше Іван зробив такого щось, через що він потрапив в часописі.

Його дебют в академії навів його приймака на слід; той поспішив написати йому листа, який починався словами: „Мій любий, добрий батьку!"

Лист був повний, наївних діточих поглядів, скрізь які проривався нестриманий гумор артиста.

Він оповів Іванові, де він досі бував. Він перебуває з того часу завже з своєю матірю, якій він мусить докладно і правдиво складати справоздання про те, що він робить, а чого ні, бо хто бреше, той дістає різку. Він мав вже концерти перед коронованими особами і діставав від них ордени, але він може носити їх лише в неділю, в иньші дні мати не видає йому їх. Він заробив вже багато грошей, але він не має права щось витрачати з них, мати дає йому щодня лише чверть ґульдена кишенькових грошей; решту вона відкладає, щоб викупити назад маленький дім який їм відібрав „старий Райце". Тому він мусить також давати лекції. Він дає лекції на фортепяно і супроводить спів. За це також платять добре. Особливож є одна артистка, яка платить казково багато — ніби дружина банкіра Каульмана і разом з тим жанрова співачка.

На цім рядку застукало серце Івана.

Фарба його обличчя почала мінятись і він почав уважнійше читати лист.

„Це справжня Менада, муза на вигнанню. На-пів жартовлива дитина, на-пів несамовита амазонка. Уроджена ґеніяльною артисткою, вона все-ж ніколи не осягне і посередности. Вона мала-б безсоромне щастя, коли-б вона не боялась його; вона повна розуму і вогня, а при тім дурна, як камінь. Вона поводиться як куртизанка, але я міг-би поклястися, що вона не вийшла ще з дитячого віку. В моїй присутности вона розбавлена як шкільна дівчинка, але я гримаю на неї як професор. Коли-б ти лише бачив милий папа, яка я страшенно серіозна людина. Тепер я фотоґрафуюся виключно для тебе. Але не гадай, що я шкрябаю на папері моноґрафію моеї учениці; бо я не знаю нічого розумнійшого; я роблю це, бо я напав на слід одної річи, яка певно цікава для тебе. Бо цей божевільний янгол говорить мені все, що з нею діється, ніби я її сповідник. Інколи вона балакає цілу годину про те, де вона була, що вона робила, і інколи вона оповідає мені річи, які я не вибалакував би на її місці.

Почекай лише прошу тебе милий добрий папа, я приходжу зараз до річи, яка тебе цікавить.

Ця дама має тридцять три ролі, всі ріжного характеру. Це не сценічні ролі, але сольові сцени, написані і компоновані для неї. Ми їх пробуємо, я граю супровід, вона ролю. Я приходжу зараз до самої річи, не будь лише нетерпеливим.

Дозволь мені лише навести заголовки цих тридцяти трох ролей:

1. Льореляй.
2. Клеопатра.
3. Королева сонця.
4. Грецька невільниця.
5. Бакханка.
6. Султанша Нурмагаль.
7. Наречена.
8. Перший очіпок.
9. Баядерка.
10. Клявдія Лета, весталка.
11. Амаляцунта.
12. Магдалена.
13. Нікон.
14. Люнатичка.
15. Медеа.
16. Сальоме.
17. Гурія.
18. Роспач Гери.
19. Фриґійська шапочка.
20. Турандо.
21. Селянська дівчина.
22. Мати.
23. Jeanne la folle.
24. Офелія.
25. Юдіт.
26. Зулейка Потіфар.
27. Маркітантка.
28. Ґрізетка.
29. Креолка.
30. Люкреція.
31. Віллі.
32. Юлія Ґонзаґа.

Тридцять третьої я не знаю. Її ми ще ніколи не студіювали разом.

Але для чого потрібні ці численні божевільні ролі, коли вона ніколи не виступає на сцені?

Мені говорять, що це має ціль, щозвинути сценічний талан дами в усіх напрямках, бо вона має бути анґажована до опери.

Це треба розуміється спочатку навчитися розуміти. Банкір, що має міліони і його жінка, що платить за самий чинш чотири тисячі ґульденів! Вона має іти до театру, де їй дадуть що найбільше шіснадцять тисяч ґульденів. З того вона мусить заплатити шість тисяч професорови музики, який її поручив, і дві тисячі капельмайстру, далі чотири тисячі ґульденів ґазетним писакам за постійну рекляму і три тисячі клякерам за оплески і вінки; лишається їй тисяча ґульденів, яка вистарчає якраз на парфімерію.

Але ми ще не так далеко. — Гарна жінка, яка є разом з тим гарною актрисою, має також приклонників, яких вона добуває тим вигіднійше, що її мешкання відокремлено від мешкання чоловіка. Це цілком природно. Бандир не можеж дозволити, шоб його поважним спекуляціям перешкаджали день і ніч сольфеджіями.

Отже є вибрані особи, які мають титул „меценатів мистецтва". Це високі пани, голос яких має рішаюче значіння в інтендантурі і в головнім двірськім уряді; їм роблять ласку дозволити бути присутними при пробах згаданих тридцяти двох ролей. Тридцять третя не була ще ні перед ким виконана.

Я прошу, це все відбувається з найбільшою приличністю. Я буваю присутним, чоловік буває також там, поки ласкава пані грає комедію.

Між приятелями мистецтва є ґрафи, князі, а навіть правлячі особи. Повага!

Це самі такі люде, що титулують звичайно один одного іменами Фріці, Наці, Мукі, і т. д.

Між иньшими ми маємо двох князів, князя Марі і князя Бальді. Перший властиво був колись охрещений Вольдемаром, а другий Теобальдом.

(Далі буде).

НЕВИГІДНО БИТИСЬ І СУДИДИТИСЬ.

В селі Лище Луцького повіту зайшла суперечка між сусідами за те, що у одного з них була гулянка, а хлопці з забави толочили другому землю. В суперечці кількох хлопців накинулось на господаря Івана Трохимова, що став в оборону свого засіву і розбили йому голову. Трохимів пішов до лікаря і заплатив за перевязку 4000 марок, та просив о свідоцтво. За це земський лікар зажадав 100.000 марок.

К. Лавріновни.

ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ
(Лист із Підляшя)

Є такий куток землі, куди ще ні разу не доходив вільний український голос, але де однак живуть українці, які під час минулих виборів до Варшавського Сойму одностайними зусиллями провели свого українського посла, знаючи добре, що ніхто, як тільки він гідно боротиме їх інтереси перед „проше панами" ріжного політичної масти. Сей куточок землі є Радиський повіт, який густо заселений українським народом. Колись, а саме: до 1875 року тут панував деякий спокій і лад, але то було давно, дуже давно... Тоді всі люди говорили тут одною українською мовою і виконували однакові релігійні потреби. Після скасовання унії, тут почалося безладдя й руїна між одним і тим-же народом. Одна частина українського народу, яка прийняла православну віру, стала користуватися ріжними привилеями моковського уряду і зразу-ж зробилася господарями краю, а українці греко-католики (уніяти) стали осторонь від своїх православних братів і, захищаючи свою релігійну міць, терпеливо переносили всі утиски й насильства тупової московської адміністрації. Їм не дозволилося не тільмати сові церкви, але й навіть суворо заборонялося визнавати себе уніятами, через що саме було заборонено виконувати навіть найнеобхіднійші церковні треби. Тих, що не слухалися, арештували й жорстоко карали тюрмами, або висилали з краю т. зс. „адміністративним порядком" аж у далекі пустелі Оренбурґської ґубернії. Поза тим. була ще спеціяльна низка инших перешко, як наприкл., при одержанню урядових посад, куплі землі, впорядкованню якоїсь торговельно-промислової спарви і т. п. Всі сі утиски примусили українців уніятів скупчуватися в окремі гуртки й так переходити до латинників, які все-ж таки мали свої права. Богато з тих людей, як тепер признаються, зі сльозами на очах кидали ссої старенькі обезправлені церковці й переходили до польського костела, де латинська служба відразу охоложувала їх і богато з сих причин наклало на себе руки, аби не терпіти далі.

Архив Віленського „Акружнаво Суда" повний яскравих ілюстрацій, що до уявлення собі того трагічного становища, в якому тоді опинилася ся частина українського народу. Факти самогубства молотих матерей разом зі своєю дитиною, якої нещасна мати не могла охрестити по свому обряду нічого не говорили до серця — ні прасославних „офіціялів", ні латинських езуїтів. І треба признати правду, що езуїти тут були більш гнучкими, ніж православні „офіціяли". Вдаючи собою „гнанцих", вони вміли так підійти до українського селянина уніята, що мало помалу призвичаїти його до костела, „пацежу", „коленд", а разом з тим, і до польських патріотичних пісень, запеняючи, що ті пісні є для нього також близькими й рідними, як і для кждого справжнього Поляка. Згодом український селянин, відірвавшись від унії, почав буол забувати про своє походження і насіть своїх дітей став учити по польському. Сталося так не з одним, а з багатьома, наслідком чого руїна була повна, а темрява безпросвітна.

Однак, як се не двино, а багато із сих „новітних латинників" не могли проте примиритися з Поляками і масово стали еміґрувати до Америки, це й відкрилися їм їхні очі. Побачивши, як там живуть люди ріжної віри, але зачислюють себе до якоїсь національности не по вірі, а по мові й культурі песного народу, пізнали свою національну істотність і не дали загубити своєї рідної мови, своєї пісні і своїх звичаїв. Повертаючись назад да краю, вони приносили із собою першу думку національного відродження, яка стрінулася з такою-ж думкою православних українців, серед яких було вже чимало таких, що були на увазі московської жандармерії, яко „сепаратисти" й „мазепинци"..

В цей саме час московська жандармерія, спільно із православним духовеньством, йоспочали широку москалізацію краю, яка провадилася більш формально, ніж фактично, бо латинські ксьондзи-езуїти і тут перехитрили, і кождий випадок якогось насильства використувався з властивою їм зручністю, **що фактично зміцнювало й поширювало польонізацію.**

З часом повстання Польської Держави, а особливо тоді, коли на Підляшшу розсівся польський пан і жандарм, справа польонізації краю дійшла до міри всякої терпимости. Тепер на українське населення краю роспочало насуп не одне тільки польське духовеньство, а й уряд, а разом із ним саме польське громадяньство. І почали з тієї самої пісні, що провадив колись московський уряд, себто відкрили релігійний похід проти всього, що не є польським. І як би там не було, а московський уряд був справедливіщим, бо змагаючись із уніятами, він навіть підтримував православних і зовсім не тиснув латинників поляків, чим власне й користувалися тоді польські ксьондзи, проводячи свою польонізаторську роботу.

Отже, відразу почалося з того, що Поляки позамикали всі правосліавні цекви, ба, навіть, цвинтарі, гадаючи тим змусити нарід піти до костьола. Рівночасно з тим, повели рішучий наступ і на уніятів, заборонивши їм мати на місцях своїх священників, а приїзних із Галичини негайно виселяють, а то й арештовують. На протести українців-уніятів дається все одна відповідь, що ви, мовляв, — раз уже не є православними, то тим самим стали Поляками, а тому нема чого балакати про якогось тма свого священника..

Тут треба сказати те, що в розумінню Поляків переход до костьола означає переход до Польської нації, бо і в народньому розумінню римо-католицька віра латинського обряду є вірою польською. Засіб, можна сказати, досить сміливий і рішучий, але в історії культурних народів майже нечуваний. Важко знайти щось подібне навіть у історії царської Росії. Там також зачиняли церкви, але-ж не всі, зоставляючи на повіт хоч дві-три. Але Поляки навіть сього не потребують собі знати і тепер на весь Радинський повіт нема ні одної православної церкви, хоч православних тут більше 40.000.

Одночасно із сим, Поляки вживають найріжнороднійших засобів для того, щоби посіяти незгоду й викликати розбрат між українцями-уніятами і українцями-православними та тим самим загальмувати рух національної свідомости, що так страшно налякало їх під час виборів до Сойму. Зрозуміло, що при зростові національної свідомости в українській масі, езуїтська „братія" стратить свої доходи, які вона має з темної маи, а це також чого небудь варте...

Для виконання своїх релігійних потреб, люди їздять за 70-80 кільометрів. На домагання селян віддати їм заграбовану церкву, польський уряд, який так хвалиться скірзь поза кордонами начеб-то він однаково ставиться до всіх громадян держави, — відповідає, що в Радиському повіті ніяк не можна відкомкнути замкнених, або повернути заграбованих церков, аме за те можна збудувати нову. Для будови нової церкви уряд „ласкаво" „обіщає дати половину коштів, але при сьому-ж зазначається, що — **„церква мусить будуватися там, де знайдеться їй місце"**... І тут, як навмисне, знаходиться їй місце в якійсь мазурській слободі, в якій нема ні одного православного і яка знаходиться далеко від православного центру. А відомо, наприкл., що в збудованих перед війною селяньськими мозолястими руками церквах у таких селах, як — „Шостці, Дреґльові, Горобові й инш., силоміць засіли польські ксьондзи і творять там „мерзость запустенія"...

Сільським громадам инших сел, що звертаються з проханями до уряду аби повернули їм заграбовані церкви, кажуть, що — **„церкви віддати вам назад не можемо, бо вона колись бума уніятська... Як станете уніятами, то тоді віддамо"**...

Коли-ж українці римо-католики, які колись були перейшли до латинства, хочуть тепер повернути назад до східного обряду, до Унії, і звертаються до Міністерства Віровань, то воно відповідає їм, що — **„відступаючи вд польського костела, тим самим робитеся зрадниками польського народу і як такі, не можете нічого домагатися"**...

Отже, стає цілком ясно, чого саме хочуть Поляки. Гнетучи найдорожче право всіх культурних народів, силоміць стараються загнати православних українців бодай до унії, коли не сила загнати їх до латинства, а бувшім укарїнцям-уніятам, які в добу лихоліття стали українцями-латинниками, забороняють вернутися на лоно своєї віри — Унії. Та нарід починає прокидатися й національно освідомлюватися так, що важко його сполонізувати, як то думають собі „проше пани". Ті, що раніїш побували в Америці,. а пізнійше на Радянській Україні, — принесли із собою богато живих думок, які відкрили очі навіть українцям-латинникам, що досі вважали себе „поляками" і заставили їх боротися з польонізацією.

Се все тільки з „релігійної ділянки", ael в загальному житті не ліпше. Те саме безправство й безпримірний гніт панує на всьому йншому. Українська дитина настирливо польонізується польською школою і всі змагання народу за свою школу розбиваються об камінноловість польських „віват — патріотів"....

Цікаво, для чого тоді польські політики й польська преса за кордоном галасують по світу про „найсовістливійше" виконання Версальського трактату, який забезпечує вільний розвиток національної укльтури й життя кождої народности, що знайшлася в межах сучасної Польської Держави. Се річ цікава і тільки цікава, але є річ просто дивні. Дивне те, як саме могли Поляки забути той час, коли московський царський уряд так само старався їх змоскалзувати і що з того всього вийшло... Невже польський уряд є остільки наївний, що зневажаючи в своїх установах українську мову, або видаючи поліційну заборону на українську пісню, гадає досягти своєї мети?...

Безліч фактів ссідчить про те, що Старостава систематично забороняють театральні вистави і всякого роду культурні, не дають дозволу на скликання самого звичайного сільського „сходу", як що на ньому має обговорюватися справа зі школою, не затверджують українців солтисів та війтів, як що їх сиберe громада, нищаться на почтах українські листи й часописи, переслідуються ті особи, до яких часом заїздять українські соймові посли, коли приїджають в офіційних справах. Агенти тайної поліції без кінця й краю тероризують українську людність усіх тих сел, в яких кнол будь відбулося посольське віче, а в самому Радиньському повіті дійшло до того, що „цензуруються" й затримуються на декілько днів польські депеші.

Все се, разом узяте, як найкраще свідчить про те, яка саме будучність чекає Польщу, як що вона й далі йтиме тим шляхом, яким ішла до сього часу...

м. Сарни, (на Волині), 7. серпня, 1923. р.

В СПРАВІ ПОМОЧІ РОГАТИНЩИНІ

Підписаний рогатинський комітет прислав до поміщення таку відозву:

Славні Рогатинці американської землі!

Буйно й гарно розвивалося вже народнє життя Рогатинщини.

В повіті та в самому Рогатині розцвиталися товариства й повставали нові!

Та прийшло воєнне лихоліття й усе життя запепало. Рогатинщина була боєвим тереном і потерпіла страшне воєнне знищення.

Тепер поволи, дуже поволи зачинаємо приходити до себе.

Головною перепоною в розвитку нашому недостача дому, де моглиби міститися всі наші повітові й місцеві товариства й усякі просвітні та економічні організації, де найдобше приміщення театр і булаби саля на всякі збори, наради, виклади й концерти, а в радісних хвилях і на приличні забави.

Цього року з нагоди Шевченкового Свята засновано Комітет будови памятника Тараса Шевченка.

Комітет рішив, щоби цим памятником став саме „Народній Дім" ім. Т. Шевченка в Рогатині.

Так найкраще звеличаємо імя безсмертного Кобзаря України!

Деякі Земляки Рогатинці в Америці вже відгукнулися і радісно приняли наш заклик до будови. Без їх помочи ми тепер і не відважилисьби приступати до такої коштовної будови.

Заохочені нашими братами в Америці звертаємося до всіх Українців(нок) нашого повіту на американській землі, негайно поспішити з помічю в будові.

В часі, коли наша рідна земляця купалася в крові й перемінялася в руїну наїздами всяких ворогів, тоді наші Брати в Америці мали спромогу спокійно й безпечно працювати.

На Вас, американські Земляки, покладаємо найбільші надії і віру в осягненню наміченого діла!

Нехай вже небаром вся Славна Рогатинщина гордується своїм „Народнім Домом", величавим памятником Тараса Шевченка!

Жваво й одностайне до діла!

Не буде ні одного між Вами, щоби не докинув бодай цеголки до цеї потрібної, конечної будови!

Купуйте фундаторські грамоти (50 дол.), метри (5 дол.) та цеголки 1 д.).

Збирайте всякі добровільні жертви! В Генеральнім Комітеті будови рогатинського „Народнього Дому" в Rochester, N. Y., 104 Joiner St. (Олекса Луців, голова, Григорій Чорний, скарбник, Василь Луцишин, секретар). дістанете все потрібле й через його посилайте гроші на будову.

Всякі гроші та письма до старого краю посилайте тільки на адресу:

Dr. Semen Hladkyj.
Rohatyn, E. Galicia (formerly Poland)

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ „НАР. ДОМУ" ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА В РОГАТИНІ:

о. ш. Степан Городецький, голова; **Петро Когут**, заст. голови; **Др. Семен Гладкий**, скарбник; **о. Теодозій Кудрик, інж. Роман Грицай, Мих. Кужиль**

ЗА АМЕРИК. КОМІТЕТ.

Олекса Луців, голова; **Григорій Чорний**, скарбник; **Вас. Луцишин**, секр.

(Всі українські часописі в Америці просимо помістити нашу відозву).

Славні Рогатинці!

Просимо той поклик перечитати уважно і взятись до спільної праці, щоб той поклик наших братів не був голосом „вопіющого в пустині". Діло, котре наші брати розпочали в Рогатині, купно площі і будова Народного Дому, самі вони сего не всилі виконати в теперішню хвилю. Знищені довголітною війною, кличуть до нас і просять прийти їм з помочею.

Рогатинці! Покажім, що ми любимо свою рідну сторону і своїх рідних людий! Нехай не остане ні оден, ані одна, з рогатнських еміґрантів, щоб не жертував (ла) на так важну ціль! Всі жертводавці будуть вписані у пропамятну книгу основателів і добродіїв на вічну памятку будучим поколінням. Ще до того фундатори будуть мати на мармуровім камени викуті імена і вмуровані на видним місці на вічний спомин.

Рочестер, Н. Й., 23. серпня с. р.

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ НАР. ДОМУ В РОГАТИНІ:
Олекса Луців, голова,
Василь Луцишин, секретар.

Звіт Комітету допомоги рогатинському повітови в Рочестер, Н. Й.

Еміґранти з Путятинець зложили:

	Нар. Дім	Рідна Школа
Тов. несения помоги села Путятинець	$25.00	$25.00
Вас. Луцишин	5.00	2.00
Катерина Луцишин		1.00
Мир. Січинський	1.00	1.00
Юлія Січинська		1.00
С. Кучмій (с. Теод.)	1.00	1.00
Кат. Кучмій (ж. Сенька)		1.00
Теод. Швець (с. Павла)	1.00	1.00
Юлія Швець (ж. Теод.)		1.00
Василь Ковтун	2.00	5.00
Теод. Кучмій (с. Ант.)	1.00	1.00
Н. Кучмій (с. Теод.)	1.00	1.00
Петро Кучмій (с. Теод.)	1.00	1.00
Н. Дорофей (с. Дим.)	1.00	1.00
Іван Матковський	1.00	1.00
Вол. Лотоцький	1,00	
Я. Кісіль (с. Теод.)	1.00	1.00
Михайло Рудий	2.00	3.00
Ів. Гнатків (с. Кирила)	1.00	1.00
Іван Галуга	1.00	
Іван Яніцький	1.00	
Ів. Луцишин (с. Романа)	1.00	1.00
Андр. Луцишин	1.00	
Іван Білецький	1.00	
Теодор Червоняк	1.00	1.00
Петро Червоняк	1.00	1.00
Василь Легкий	1.00	1.00
Василь Максимців		1.00
Матвій Водяк		1.00
Вас. Дорофей (с. Дм.)	1.00	1.00
І. Швець (Г. Паньковоі)		1.00
Теодор Дорофей		1.00
М. Дорожей (с. Дм.)		1.00
Василь Панчишин	1.00	1.00
Іван Крик (с. Василя)		1.00
Константин Ковба		1.00
Анастазія Головка		1.00
Теодор Головка	1.00	
Теодор Квасниця	1.00	1.00
Іван Ковба (с. Мих.)		1.00
Яцко Войцеховський		1.00
Дмитро Рудий		1.00
Нік. Кучмій (с. Івана)		1.00
Теодор Скробач		1.00
Вас. Швець (с. Павла)	1.00	1.00
Дмитро Холява		1.00
Теодор Свирида		50
Петро Лотоцький		50
Антін Холява		50
Мойсей А. Леві		50
Катерина Кучмій		50
Катерина Лучишин		50
Дохід із забави		32.00
З села Пуків:		
Тов. Н. П. села Пукова	10.00	10.00
Іван Пастущин	1.00	1.00
Василь Кек	1.00	1.00
Ів. Свирида (с. Сенька)	1.00	1.00
Дмитро Скорохода	1.00	1.00
Михайло Гаврилів	1.00	
Петро Гаврилів	1.00	
Петро Климців		1.00
Теодор Гаврись	1.00	
Сенько Дормонь		1.00
Катерина Васьків		1.00
Теодор Онуфрик		1.00
Антін Швець		1.00
Михайло Васьків		1.00
З села Липиця горішна:		
Петро Петрів	5.00	1.00
Олекса Луців	1.00	1.00
Никола Грицак	1.00	1.00
Михайло Грицак		1.00
Стах Кучмій		1.00
Дмитро Мацьковський		1.00
Луць Олійник		1.00
З села Настащин:		
Тов. Н. П. с. Настащин	10.00	15.00
Григорій Чорний	1.00	1.00
Олекса Яськів	1.00	
Олекса Мачинський		1.00
Василь Британ	1.00	
Петро Лижечка	1.00	1.00
Осип Британ		1.00
Іван Крайовський		1.00
З села Конюшки:		
Ком. Доп. села Конюшки	10.00	20.00
Дмитро Братусь	1.00	1.00
Дмитро Татига		1.00
Константин Гнатів	1.00	1.00
Павло Архитко		1.00
Константин Кульчицький		1.00
Дмитро Коритко		1.00
Іван Бойко	1.00	1.00
Дмитро Бойко	1.00	1.00
З села Дібринів:		
Василь Федьків	1.00	1.00
Стефан Свирида		1.00
Іван Герега		1.00
Михайло Юрків		1.00
Іван Романів	1.00	1.00
З села Жолчів:		
Тов. Н. П. села Жолчова	10.00	
Никола Романський		1.00
Іван Сидор	1.00	
Теодор Кубарич	1.00	
Теодор Плекан	1.00	
Теодор Нищук		1.00
Іван Нищук (с. Теод.)		1.00
Нік. Плекан (с. Насті)		1.00
Михайло Нидрусів	1.00	1.00
Дмитро Падучак		1.00
Никола Плескан		1.00
Антін Луцишин		1.00
З села Уізд:		
Захарко Ромах	1.00	1.00
Іван Тіцький	1.00	
З Бурштина:		
Андрей Хованець	1.00	1.00
Никола Сендунь	1.00	
Михайло Николайко	1.00	1.00
З села Вербиливці:		
Стефан Прешляк	1.00	1.00
Юрко Босий	1.00	1.00
Яцко Панчишин	1.00	
Василь Білоус		1.00
Никола Тритяк	1.00	1.00
З села Бабинці і з Рогатина:		
Іван Теребуцька	1.00	
Розалія Замощак	1.00	
Загаків Гр. Боднар	1.00	
З села Лучинців:		
Комітет Д. с. Лучинців	25.00	25.00
Сенько Ходак	1.00	1.00
Михайло Чутай	1.00	
Теодор Кравець		1.00
Сенько Олексів		1.00
Іван Підгорний		1.00
Олена Луцишин		1.00
Стефан Новак		5.00
Сенько Новак		3.00
Петро Новак		3.00
Ів. Пархуць (с. Хими)		1.00
З села Обегничів:		
Никола Магомет	1.00	1.00
Никола Кубарич	1.00	1.00
Ілія Бардашевський		1.00
Чагрів Яцко Когут	5.00	1.00
З Букачівці:		
Іван Хороший	1.00	1.00
Зі Стрілиск, пов. Бібрка:		
Іван Мелех	1.00	
З Підвисокого:		
Іван Качмарик		1.00
Михайло Дзумак	1.00	1.00
З села Липиця Долішна:		
Яким Пригода	1.00	1.00
Василь Туранський	1.00	1.00
Теодор Сенеген	5.00	
З Чесників:		
Яцко Гривнак	1.00	
Михайло Язловецький		50
Михайло Паньків		50
Руда Василь Белей		1.00
З села Бабухів:		
Мартин Мазурик		3.00
Іван Мазурик		3.00
Никола Мазурик		3.00
Іван Мазурик (с. Івана)		3.00
Петро Мазурик		3.00
З Калуша і Голиня:		
Константин Шевчук		1.00
В. Дуда, Верх. Калуш		1.00
З Коростовичі:		
Андрей Гусар		1.00
Петро Полянський	1.00	
Михайло Гуник		1.00
Йосиф Бамбуровський		1.00
Михайло Баберус		1.00
Ілія Нищук		1.00
Стеф. Соколовський		1.00
Мих. Полянський		50
Михайло Антошків		1.00
Пидир Мошонка		1.00
Дмитро Юшка		50
Григорій Костра		25
Йосиф Паращук		1.00
Комітет з пікніку дохід	50.00	40.00
Загальний прихід на Нар. Дім		$235.00
Загальний прихід на Р. Школу		$324.75

РОЗХІД:

Вислано на Рідну Школу	$205.00
Оплата від грошей	10.00
Дві книжки	2.00
Печатка комітету	1.75
Оплата листів	1.35
Доплата за галю на віче	3.60
Разом загальний розхід	$237.70
Остає в касі на Рідну Школу	$ 87.05
На Народний Дім в Іст Сейвінґ Бенк	235.00
Загальний стан каси Комітету	$322.05

Олекса Луців, голова,
Григорій Чорний, касієр,
Василь Луцишин, секр.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 9. вересня в церковній галі під ч. 2236 Райс і Оклей Булвард. На порядку нарад суть важні справи до рішення. Також можна буде отримати фотографію, котра була взята том місяць у рек. секр. — М. Беряк, пр. П. Лучків, рек. секр.

ГЕМТРЕМК, МИШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146 повідомляє, що мітинг відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, 9. вересня в гали Укр. Хати під ч. 2240 Грейлінг ул. Проситься всіх членів прибути, бо є дуже важні справи до полагодження. — П. Гнищук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45 повідомляє всіх своїх членів що квартальний мітинг відбудеться в неділю, 9. вересня, точно о 2. годині пополудни в гали тов. Горожан під ч. 822 Н. Френклин ул. Присутність членів конечна, позаяк є дуже важні справи до полагодження. Хто не прибуде, заплатить кару. — С. Штогрин, предс.; М. Качмарчик, кас.; М. Рибак, секр.

НОВА КНИЖКА ПРИЙШЛА ЗІ ЛЬВОВА
під заголовком
ПРИЖМУРЕНИМ ОКОМ

Се збірка 22 веселі оповідання звісного і талановитого українського писменника **Осипа Маковея.**

Ціна всего 50 центів, з пересилкою 55 центів.

Хто хоче дістати, нехай замовляє зараз, бо Товариство Українських Інвалідів, яке видало сю книжку на свій дохід, прислало до Америки тільки мале число примірників.

Замовлення посилати до
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВИДАННЯ МИХ. ГРУШІВСЬКОГО

Від Куруківщини до Кумейщини, том 8, частина 1 .... $1.50
Початки Хмельниччини, том 8, частина 2 .... 1.00
Історія Української Літератури, том 1 .... 1.50
Українська Революція, Др. Мих. Лозинський, Галичина в рр. 1918-1920 .... 1.00
Примітивні оповідання, казки і байки Африки та Америки .... .85
Хмельнччина в розцвіті (1648-1650), том 8, частина 3 (оправ.) 2.00

Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.